

Varbergs äldsta fästning

ANNA CHOULIER-RENSTRÖM, SFV

Det var när man gläntade under stenläggningen på borggården som det upptäcktes – en tidigare helt okänd byggnad! Här kunde fjärrvärmeledningarna inte dras fram. Tack vare uppdraget från SFV att undersöka upptäckten och två arkeologers intensiva grävande måste nu Varbergs fästnings äldsta historia skrivas om.

– Att det bara funnits två byggnader här från början stämmer inte, säger arkeolog Anders Håkansson från Kulturmiljö Halland.

– Nu är vi uppe i tre hus som vi tror fanns samtidigt – Eskils källare, Norra längan och så byggnaden vi undersöker nu.

Vi har tagit tillflykt undan regnet i en dörrnisch vid borggården, fästningens kärna. Från alla sidor omsluts gården av två våningar höga, rosaputsade byggnadslängor enligt mode från 1800-talets mitt. Men nu kastas vi tillbaka i tiden, kanske ända till slutet av 1200-talet.

– Byggnaderna har antagligen legat längs insidan av en ringmur. Det är inte omöjligt att det fanns ett torn någon-

stans. Anders visar med en rörelse ut i regnet mot fästningsfasaden på andra sidan borggården, där Länsmuseet Varberg har sina kontorslokaler i dag. De tre äldsta byggnaderna vetter utåt mot havet i söder och väster, och mot norr där det lättast gick att ta sig upp till fästningen.

– Norra längan har tolkats som bostad och kyrka. Eskils källare har varit stall och rakt igenom har en passage för häst och vagn gått. Den byggnad vi undersöker nu tror vi har fungerat som sal, där gästabad och andra officiella händelser ägde rum, berättar Anders. Vi kikar ut på de framgrävda, imponerande murarna.

– 1,7 meter tjocka, säger Anders och pekar på ett väggparti som skiljer två fönsternischer åt. Dessutom har vi hittat något så dyrt och exklusivt som golvtegel.

Uppenbarligen är det inte vilken byggnad som helst vi talar om. Tegelstenarna är stora, väggarna kraftiga och byggnaden mäter 24 meter i längd.

– Allt det här påkostade pekar mot att det rör sig om en kunglig byggnad, säger

Anders, samtidigt som han lämnar den skyddande dörrnischen för att lyfta upp ett av de fyrkantiga golvteglen från marken.

Det var en orolig och stökig tid för nuvarande Halland kring sekelskiftet 1200–1300. Danska, norska och svenska makthavare slet området mellan sig. Under en tid bildades till och med ett självständigt rike. Den arkeologiska undersökningen avslöjar en ännu större och starkare fästning än vad som hittills varit känt från dess äldsta tid. Det är lockande att tolka ledtrådarna under jord som att Varbergs fästning har utgjort maktcentrum i ett eget västkustrike.

Den framgrävda byggnaden ska återbegravas under borggården för att skyddas mot nedbrytning. Nu står SFV och länsmuseet inför möjligheten att på olika sätt göra upptäckten känd och tillgänglig. En tredimensionell avbildning av byggnaden har påbörjats och länsmuseets fotograf Arne Persson har både fotograferat och filmat undersökningen. **KV**